Kifurushi cha Elimu ya Kusoma na Kuandika cha ElevateVoices

Ongea, Soma, Ongoza: Kitabu cha Mazoezi ya Ufasaha wa Kusoma na Kuzungumza Mbele ya Umma

Mazoezi ya Kuzungumza Mbele ya Umma

Mchezo wa Hotuba ya Maneno Matatu: Katika shughuli hii, kila mzungumzaji atatoa hotuba ya sekunde 90 akitumia maneno matatu ya kushangaza (muombe mtu mwingine akupatie maneno hayo). Mwanzo mwa hotuba, mzungumzaji atapokea neno la kwanza na kuanza kulizungumzia mara moja. Baada ya sekunde 30, atapokea neno la pili. Atapaswa kuunganisha neno la kwanza na la pili kwa mpangilio mzuri na kuendelea kuzungumza bila kusimama. Baada ya sekunde nyingine 30, atapokea neno la tatu na atalazimika kuunganisha neno la pili na la tatu kwa namna hiyo hiyo. Lengo ni kuendelea kuzungumza kwa sekunde zote 90 bila kusimama kwa muda mrefu, huku hotuba ikisikika ya kawaida na yenye mtiririko mzuri. Wazungumzaji wanapaswa kuzingatia ubunifu, kujiamini, na mpito mzuri kati ya mawazo.

Baada ya kufanya shughuli hii mara moja, weka alama ya ✓ kwenye yale uliyofanya vizuri. Jaribu tena mara 2–3 zaidi.

Ujuzi	Jaribio la Kwanza	Jaribio la Pili	Jaribio la Tatu
Nilizungumza kwa uwazi	☐	☐	☐
Nilitazama moja kwa moja machoni	☐	☐	☐
Nilizungumza kwa muda wote uliotolewa	☐	☐	☐
Nilikuwa na mkao imara	☐	☐	☐
Nilimaliza kwa kujiamini	☐	☐	☐
Nilitumia mifano ya ubunifu	☐	☐	☐
Nilifanya mabadiliko ya mawazo kwa mtiririko mzuri	☐	☐	☐

Mazoezi ya Mfumo wa CWI

C – Dai (Claim) – Hoja yako kuu ni ipi?

W – Kwa Nini (Why) – Kwa nini dai lako ni la kweli? Ni ushahidi au hoja gani inayoliunga mkono?
I – Athari (Impact) – Kwa nini jambo hili ni muhimu?

Mfano mfupi kuhusu mada ifuatayo: Paka ni bora kuliko mbwa

Dai: Paka ni wanyama bora wa kufugwa kuliko mbwa kwa sababu kwa kawaida hawana tabia ya ukali.

Sababu (Warrant): Kwa kawaida paka huwa watulivu zaidi na hawalindi maeneo yao kwa ukali wanapokuwa sehemu za umma ikilinganishwa na mbwa. Hali hii huwafanya wawe na uwezekano mdogo wa kuonyesha ukali.

- **Ushahidi: Kulingana na CDC, kuumwa na mbwa ni tatizo la kawaida la afya ya umma, ilhali majeraha makubwa yanayosababishwa na paka ni machache zaidi.**

Athari: Wanyama wasiokuwa wakali ni salama zaidi na ni rahisi kuwahudumia, hasa kwa familia, watoto, na watu wanaoishi katika nyumba au vyumba vidogo. Hivyo, paka huwa chaguo bora kwa wamiliki wengi wa wanyama wa kufugwa.

Sasa ni zamu yako! Chagua mada mojawapo hapa chini au buni mada yako mwenyewe, kisha ifanyie mazoezi kwenye karatasi. Kumbuka kufanya mazoezi ya kujenga hoja zinazounga mkono na zinazopinga mada yako.

Mawazo ya Mada:

- Mitandao ya kijamii inaleta madhara zaidi kuliko manufaa.
- Shule zinapaswa kubadili mfumo na kuwa na siku nne za masomo kwa wiki.
- Mitihani ya kitaifa sanifu inapaswa kufutwa.
- Umri wa kupiga kura upunguzwe hadi miaka 16.
- Akili Unde (Artificial Intelligence) itumike madarasani.
- Elimu ya chuo kikuu iwe bure.
- Matumizi ya chupa za plastiki za maji yapigwe marufuku.
- Usafiri wa umma uwe bure.

Vifungu vya Kuanza Sentensi za Hotuba Yenye Nguvu

Kuanza hotuba yako:

- Leo, ningependa kuzungumzia ______.
- Jambo moja muhimu kwangu ni ______.
- Je, umewahi kujiuliza kwa nini ______?
- Ninaamini kwamba ______ kwa sababu ______.

Kueleza hoja zako:

- Hili ni muhimu kwa sababu ______.
- Sababu moja ni ______.

- Kwa mfano, ______.
- Hii inaonyesha kwamba ______.

Kueleza athari:

- Hili ni muhimu kwa sababu ______.
- Kama watu wengi zaidi wangeelewa hili, ______.
- Hili lingeweza kusaidia jamii yetu kwa ______.
- Ndiyo maana tunapaswa ______.

Kuchunguza Suala Katika Jamii Yako

Kabla ya kutoa hotuba nzuri ya utetezi wa jambo fulani, unahitaji kuchagua suala ambalo ni muhimu kwako. Suala ni tatizo, changamoto, au hitaji linalowaathiri watu katika jamii. Linaweza kuwa kubwa, kama mabadiliko ya tabianchi au upatikanaji wa elimu, au dogo na la eneo lako, kama ukosefu wa vifaa vya shule, njia zisizo salama za watembea kwa miguu, au wanafunzi kuhisi kwamba hawasikilizwi.

Mada bora za utetezi kwa kawaida huunganisha mambo matatu:

Kile unachojali.
Kile kinachowaathiri watu wengine.
Kile kinachoweza kuboreshwa.

Hatua ya 1: Fikiria Kuhusu Jamii Unazoshiriki

Wewe ni sehemu ya jamii nyingi. Jamii inaweza kuwa shule yako, mtaa wako, familia yako, jiji lako, kundi la kitamaduni, timu ya michezo, jumuiya ya mtandaoni, au kundi lolote unalolijali.

Orodhesha jamii tatu unazoshiriki:

1.
2.
3.

Hatua ya 2: Tambua Matatizo au Mahitaji

Fikiria kuhusu jamii ulizoorodhesha. Watu wanakabiliwa na matatizo gani? Ni mambo gani yanayoonekana kuwa ya ukosefu wa haki, yanayokera, yanayochanganya, au yanayopuuzwa? Tumia maswali yafuatayo kukusaidia kupata mawazo:

Tatizo moja ninaloliona shuleni ni:

Tatizo moja ninaloliona katika mtaa au jamii yangu ni:

Changamoto ambayo vijana wengi hukutana nayo ni:

Jambo moja ningependa watu wazima waelewe zaidi ni:

Mada ninayoijali binafsi ni:

Hatua ya 3: Chagua Suala na Ulifanyie Utafiti

Kabla ya kutoa hotuba ya utetezi, ni muhimu kujifunza zaidi kuhusu suala lako. Utafiti huongeza uaminifu wa hotuba yako kwa sababu unaonyesha kuwa hoja zako zinategemea ukweli badala ya maoni pekee.

Utafiti mzuri unaweza kujumuisha:

- Ukweli au takwimu.
- Nukuu fupi kutoka kwa mtaalamu.
- Mfano halisi kutoka shuleni au jamii yako.
- Uchunguzi wako binafsi.
- Utafiti wa maoni ya wanafunzi au wanajamii.

Hatua ya 4: Tambua Kwa Nini Suala Lako Ni Muhimu

Suala hili ni muhimu kwa sababu:

Watu wanaoathiriwa zaidi na suala hili ni:

Kama suala hili lingeboreshwa, lingewasaidia watu kwa:

Hatua ya 5: Toa Ombi Lako

Baada ya kuchagua suala, hatua inayofuata ni kuamua unataka watu wafanye nini kuhusu suala hilo. Hili ndilo linaloitwa ombi lako. Ombi ni maombi yaliyo wazi ya kuchukua hatua. Linawaeleza wasikilizaji wako mabadiliko unayotaka kuona na jinsi wanavyoweza kusaidia.

Ombi zuri linapaswa kuwa:

Mahususi: Unataka nini hasa kifanyike?

Halisi: Je, watu wanaweza kulifanya kwa kweli?

Linalounganisha: Je, lina uhusiano waziwazi na suala lako?

Linalotekelezeka: Je, wasikilizaji wanaweza kuchukua hatua inayofuata?

Mfano wa Tatizo, Ombi na Mfumo wa CWI

Tatizo: Shule yetu haina mapipa ya takataka ya kutosha katika maeneo ambayo wanafunzi hutupa karatasi, chupa na makopo.

Ombi: Ninaomba viongozi wa shule waweke mapipa ya takataka yaliyoandikwa vizuri karibu na mapipa ya kawaida katika kantini, korido na madarasani.

Mfumo wa CWI

Dai: Shule yetu inapaswa kuongeza mapipa matano ya takataka yaliyoandikwa wazi katika maeneo yote sita yanayotumiwa kwa pamoja.

Kwa Nini: Wakati mapipa ya takataka yanapokuwa magumu kupatikana, wanafunzi wana uwezekano mkubwa wa kutupa taka zinazoweza kuchakatwa kwenye mapipa ya kawaida. Ikiwa mapipa yatawekwa karibu na mapipa ya kawaida, kuchakata taka kutakuwa rahisi zaidi.

Athari: Hii itasaidia shule yetu kupunguza taka, kuhakikisha vitu vinavyoweza kuchakatwa havitupwi ovyo, na kuwahamasisha wanafunzi kufanya maamuzi yanayolinda mazingira.

Sasa jaribu kuandaa hotuba yako mwenyewe kulingana na suala lako na ombi lako!

Kuboresha Hotuba Yako

Hotuba nzuri haielezi tu suala; pia huwasaidia wasikilizaji kuelewa kwa nini suala hilo ni muhimu na kwa nini wanapaswa kulijali. Tumia mbinu zifuatazo kufanya hotuba yako iwe maalum zaidi, ikumbukwe kwa urahisi na iwe yenye ushawishi.

1. Ongeza mifano ya binafsi katika sehemu ya "Kwa Nini"

Unganisha suala hilo na jambo ambalo umeliona, umelipitia au umeligundua. Hii huifanya hotuba yako kuwa na nguvu zaidi na huonyesha kuwa suala hilo ni halisi. Kwa mfano uliotolewa hapo juu, unaweza kueleza kuwa umewaona wanafunzi wakitupa karatasi kwenye pipa la taka la kawaida badala ya pipa la kutupa taka.

2. Tumia Wito wa Kuchukua Hatua (Call to Action)

Wito wa kuchukua hatua ni sehemu ya hotuba yako ambapo unaeleza unataka wasikilizaji wafanye nini baada ya kusikia ujumbe wako. Baada ya kueleza tatizo, wasikilizaji wanapaswa kuelewa jinsi wanavyoweza kusaidia kulitatua. Wito mzuri wa kuchukua hatua unapaswa kujibu maswali matatu:

Ni nani anapaswa kuchukua hatua?
Taja mtu au kundi linaloweza kusaidia, kama wanafunzi, walimu, viongozi wa shule, wazazi, wanajamii au viongozi wa serikali za mitaa.

Wanapaswa kufanya nini?
Eleza hatua mahsusi wanazopaswa kuchukua. Epuka maneno yasiyoeleweka kama "saidia zaidi" au "fanya vizuri zaidi."

Kwa nini hatua hiyo ni muhimu?
Unganisha hatua hiyo na tatizo na eleza jinsi itakavyoboresha hali.

3. Mfahamu Msikilizaji Wako

Utatoa hotuba yako kwa nani? Ni nani mwenye uwezo wa kuleta mabadiliko?

Mifano ya Wasikilizaji:

- Shuleni
  - Walimu wa idara fulani, maktaba za eneo, au wasimamizi wa shule.
- Wanajamii
  - Wamiliki wa biashara, wafanyakazi wa sekta fulani, au wakazi wa mtaa wako.
- Viongozi wa serikali za mitaa.

Wasikilizaji wako ni muhimu kwa sababu watu tofauti hujali mambo tofauti. Hakikisha unachagua wasikilizaji kwa makini na kurekebisha hotuba yako ili iwafae. Kwa mfano, kama unatetea ongezeko la vitabu katika

maktaba ya eneo lako, si busara kutoa hotuba hiyo kwa wabunge wa eneo. Badala yake, ipeleke kwa wasimamizi wa maktaba. Unapowafahamu wasikilizaji wako, utaweza kuchagua mifano sahihi, kueleza maneno yanayohitaji ufafanuzi, kutumia mtindo unaofaa wa mawasiliano na kutoa ombi linalofaa.

4. Anza kwa Kivutio (Hook)

Anza hotuba yako kwa jambo litakalovutia umakini wa wasikilizaji. Hii inaweza kuwekwa kabla ya Dai lako (C ya CWI).

Mifano: swali, hadithi ya binafsi, ukweli wa kushangaza, au taswira inayoibua hisia.

Mfano wa swali la kuvutia: Je, umewahi kutupa kitu kinachoweza kutumika tena kwa sababu hukuweza kupata pipa la takataka za kuchakata tena?

Sauti Yako Ina Umuhimu

Umejifunza jinsi ya kuandaa hotuba zenye nguvu zaidi, kueleza mawazo yako, kuunga mkono hoja zako, na kuhamasisha mabadiliko. Ujuzi huu hauishii kwenye kijitabu hiki. Unaweza kuutumia darasani, katika jamii yako, nyumbani, na popote unapotaka kuleta mabadiliko. ElevateVoices imejengwa juu ya wazo rahisi: vijana wanapopewa zana za kuwasiliana kwa ufanisi, wanaweza kuwa viongozi. Unapoendelea kufanya mazoezi, kumbuka kwamba kujiamini hukua hatua kwa hatua. Huhitaji kuwa mkamilifu ili kuwa na ushawishi. Unahitaji tu kuendelea kuzungumza, kusikiliza, kujifunza na kuongoza. Ikiwa ungependa kujifunza zaidi, tembelea tovuti yetu elevatevoices.org au tutumie barua pepe kupitia weelevatevoices@gmail.com wakati wowote. Daima tupo hapa kukusaidia.